Marika Kämppi, Päivi Tiihonen, Paavo Taipale ja Paula Mäenpää

Dnro LiV 458/03.01.01/2025

Liikenne- ja viestintävaliokunta 26.09.2025

Asia: HE 74/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta, sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 249 ja 303 §:n muuttamisesta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta saapua liikenne- ja viestintävaliokuntaan kuultavaksi ns. gigabittiasetusta täydentävästä kansallisesta sääntelystä. Lausuntonamme esitämme:

Gigabittiasetuksella ja asetusta täydentävällä sääntelyllä on tavoitteena edistää erittäin nopeiden tietoliikenneverkkojen käyttöönottoa, tämä on ensiarvoisen tärkeä tavoite. Digitaalisten palvelujen kasvu tulee lisäämään vaatimuksia kattaville ja toimintavarmoille tietoliikenneyhteyksille koko maassa.

Ehdotettu uusi sääntely vaikuttaa monin tavoin kuntien rakennetun ympäristön suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon käytänteisiin niin hallintomenettelyjen, toimintaprosessien kuin tietojärjestelmien ja järjestelmien välisten yhteyksien kehittämisen osalta. Huomioitavaa on, että erityisesti suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa on jo käytössä tehokkaat sähköiset kunnan tehtäviin kuuluvien lupien haku- ja käsittelyjärjestelemät. Toiminnan sujuvuuden ja yhteiskunnalle koituvien kustannusten kannalta ei ole tarkoituksenmukaista rakentaa päällekkäisiä lupapalveluja, vaan ratkaista asia tarvittavin osin ohjaamalla hakija jo valmiiseen palveluun.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan ehdotettu sääntely ja uusi valtakunnallinen tietopiste edellyttävät paitsi kaikille viranomaisille yhteisiä valtakunnallisia tietomäärityksiä myös kuntien tietojärjestelmien sekä valtion ja kuntien välisten yhteyksien laajamittaista kehittämistä tukemaan uusia tietorakenteita. Kehittämis- ja muutoskustannukset ovat valtakunnallisesti tarkasteltuna huomattavat. Kuntaliitto huomauttaa, että lain valmistelun aikana ei ole tehty taloudellisten vaikutusten arviointia, joka kattaisi kunnille sääntelystä aiheutuvat kustannukset.

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Keskitetyn tietopisteen toteutus, toiminnallisuudet ja palvelukokonaisuuden kustannukset

Hallituksen esityksen 12 §:ssä säädettäisiin keskitetystä tietopisteestä.

Tietopisteen pääperiaatteet ja toiminnallisuudet ovat edelleen monelta osin vasta kehitteillä. Kuntaliitto korostaa, että kehitys edellyttää erityisiä panostuksia tietoturvaan niin eri viranomaisten järjestelmien kuin järjestelmien välisten yhteyksien osalta. Kuntaliitto ei pidä realistisena tavoitteena kehittää valtakunnallista järjestelmää laadukkaasti ja turvallisesti ilman riittävää panostusta eri viranomaisten toiminnan huomioivaan kokonaisuuteen.

Keskitetyn tietopisteen toimeenpanon edellyttämien teknisten ratkaisujen toteutustavasta ja kustannuksista riippuen valtion on varauduttava osoittamaan lain toimeenpanoon riittävä taloudellinen tuki kunnille niille säädettävien uusien velvoitteiden ja keskitetyn tietopisteen aiheuttamien tiedonhallinnan muutoskustannusten vuoksi.

Esitysluonnoksen vaikutusten arvioinnissa kohdassa 4.2.2 todetaan, että esityksen valtiontaloudellisiin kustannuksiin ei ole varattu erillistä rahoitusta, vaan kustannukset katetaan Traficomin toimintamenoista. Asetuksen 12 artiklan kirjauksen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava riittävät tekniset ja taloudelliset resurssit sekä henkilöstöresurssit keskitettyjen tietopisteiden käyttöönoton ja digitalisoinnin tukemiseen. Tämän on katsottava kattavan myös kunnille aiheutuvat kertaluontoiset järjestelmien muutoskustannukset.

Kansallinen liikkumavara hiljaisen hyväksynnän osalta tulisi käyttää ja jättää hiljainen hyväksyntä ottamatta käyttöön

Jos toimivaltainen viranomainen ei tee lupapäätöstä asetuksen 7(5) artiklassa tarkoitetussa määräajassa, lupa katsotaan myönnetyksi. Kuntaliitto pitää valitettavana, että poikkeamista hiljaisen hyväksynnän osalta ei aiottaisi kansallisesti hyödyntää, vaikka hallituksen esityksessä on mainittu mm. Ruotsin aikovan niin tehdä. Myös Suomi on gigabittiasetuksen valmistelussa suhtautunut varauksellisesti hiljaisen hyväksynnän käyttöönottoon (mm. U 2/2023 vp), mutta olisi nyt epäloogisesti jättämässä käyttämättä asetuksessa mahdollistetun vaihtoehtoisen sääntelytavan.

Hiljainen hyväksyntä on suomalaiselle hallintomenettelylle varsin vieras ja hakemusten käsittely yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta on Suomessa yleiseurooppalaiseen tasoon nähden varsin ripeää.

Kuntaliitto on pitänyt tärkeänä, että hiljaisen hyväksynnän menettelyä ei oteta käyttöön. Ehdotettu lupahakemusten ns. hiljainen hyväksyntä on ongelmallinen muun muassa vastuukysymysten osalta. Vastuukysymyksiä

liittyy esimerkiksi liikenneturvallisuuteen ja muihin turvallisuuteen liittyviin järjestelyihin sekä esteettömyyttä koskeviin vaatimuksiin.

Hiljaista hyväksyntää sovellettaessa voisi mahdollisessa vahinkotilanteissa syntyä epäselvyys siitä, olisiko kunta korvausvastuussa kolmannelle osapuolelle aiheutuneesta vahingosta. Miten julkisen vallan käyttöä voidaan arvioida suhteessa laissa tarkoitettuun ”lupaan” tilanteessa, jossa hallintopäätöstä hakemuksen johdosta ei ole tehty? Hiljaiseen hyväksyntään liittyy myös haasteita hallintomenettelyn toteuttamiseen käytännössä. Miten ”hiljainen lupa” tuotetaan ja annetaan tiedoksi kaikille asianosaisille muutoksenhakuohjeineen? Viranomaisella on oltava aina mahdollisuus puuttua lain-, luvan- ja määräysten vastaiseen toimintaan, eikä säädöstenvastaista toimintaa voida suojata.

Kiinteistöjen kuituvalmiuden toteutumisen valvonta

Ehdotuksen 8 § 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle velvoite valvoa rakentamislupaa edellyttävissä uudisrakentamis- ja peruskorjaushankkeista kiinteistön sisäverkon toteuttamista asetuksen vaatimusten mukaisesti tarkastamalla asennusurakoitsijan työtä koskeva dokumentaatio.

Kuntaliitto toteaa, että kyseessä olisi uusi kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle säädettävä tehtävä, joka ei kuuluisi rakennusvalvontaviranomaisen ydintehtäväalueeseen ja se edellyttäisi myös muutoksia rakennusvalvonnan tietojärjestelmiin. Kuntaliitto katsoo, ettei ehdotuksessa esitettyä velvoitetta tule asettaa rakennusvalvontaviranomaiselle.

Valvontatehtävä tulee osoittaa alan pätevyyden osoittaneiden asiantuntijoiden tehtäväksi yksityisen sektorin toimijoille soveltuvana rajattuna teknisenä tarkastustehtävänä. Mikäli tämä uusi tehtävä kuitenkin ehdotettaisiin säädettäväksi rakennusvalvontaviranomaiselle, tulisi jo pykälätekstissä tuoda esille, että se rajautuu sisäverkon vaatimustenmukaisuuden osoittavan, rakennusvaiheen vastuuhenkilön ja työvaiheen tarkastajan varmentaman tarkastusasiakirjamerkinnän valvontaan.

Lopuksi Kuntaliitto korostaa, että kyseessä on sekä toiminnan että turvallisuuden kannalta erittäin tärkeästä valtakunnallisesta kehitystyöstä, jossa ei ole varaa epäonnistua ja johon tulee panostaa niin, että kehitystyöllä on realistiset onnistumisen edellytykset.

SUOMEN KUNTALIITTO

Marika Kämppi

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi